

AZ ŐSI VILÁGKÉP ÖRÖKSÉGE (VI/38.), EM- BERSÉGÜNK MEGŐRZÉ- SE (XI/65.)

Csihák György (Zürich):

Zene – Dal

Kodály Zoltán írta a múlt század ötvenes éveiben, valahogy így: a harmincas években megkérdezték tőlem, hogy mikor kell kezdeni az ember zenei nevelését, akkor azt mondtam, hogy a születése pillanatában, de most azt mondom, hogy már előtte kilenc hónappal. Ugyancsak Kodály mondta, hogy a zene az, amiben van harmónia, melódia és ritmus.

Amikor Bartók Bélát kérdezték, hogy mi a különös az ő zenéjében azt mondta: én csak igyekszem zenét írni úgy, amint a székelyek énekelnek.

Hogyan is énekelnek a székelyek? Már Szabolcsi Benczétől megtanultuk, hogy a magyar azon kevés népek egyike, amelynek saját zenei anyanyelve is van. Szabolcsi még telerajzolta a világ térképét olyan helyekkel, ahol a zene ötfokú – mint a magyar. Du Yasiong – egyesületem dísztagja, a Kínai Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézete helyettes vezetője – bebizonyította, hogy a magyar öthangú zenének csak Belső-Ázsiában van párhuzama – mivel öthangú zene is többféle van. Egyesületem magyar őstörténeti találkozóin lexikonszerű szövegeket is fogalmaztunk, köztük meghatároztuk a magyart. Ez utóbbi meghatározáshoz tartozik zenei anyanyelvünk, aminek főbb jellemzői: az ötfokúság és a párhuzamos szerkezet, az ereszkedő dallam és a hangsúlytalan végződés. Ezzel a zene dolgát rendbe is tettük, nézzük a dalt.

A dal igen szép magyar szó, de mit jelent zeneileg? A németnyelvű nép igen büszke arra, hogy a dal az ő találmányuk: a das Lied. Schubert, Franz Peter (1797-1828), Bécsben élt, zenéjének gyökerei az osztrák népzeneig nyúlnak, bárati összejöveteleken hangzottak fel zongoraművei és dalai (Schubertiádák) – írja a lexikon. A dalest ma már nemcsak a német nyelvűek körében népszerű.

Sokezres nézőterek megtelnek, amikor egy neves énekes dalestjére szól a megívás, akit egyetlen zongora zenéje kísér egész este.

A franciák is gondoltak egyet – és megszületett a francia dal, a chanson. Mi magyarok sem maradtunk le és van a magyar nóta.

Ezzel a zene és a dal dolgát rendbe is tettük, de mi történik e kettő ügyében szép Magyarországon, napjainkban? Liszt, Erkel, Bartók, Kodály és a sajátos magyar zenei anyanyelv országában?

A 2011-ben, egy budapesti diszkó baleset után, ahol a megengedettnél háromszor nagyobb bennlévő tömeg agyongázolt néhány gyermeket, a Magyar Nemzet című napilap február 11-i száma közli a Magyar Kodály Társaság nyilatkozatát, amiből idézünk: „Néhány napja szörnyű diszkó baleset tragikus híre rázta meg az egész magyar társadalmat. Az illetékesek körültekintő vizsgálatot folytatnak, jogszabályokat módosítanak. Sajnos néhány pszichiáteren és agykutatón kívül kevesen teszik szóvá a mélyben húzódó, a személyiséget torzító, tudatmódosító narkotikum felé vonzódás okait és szörnyű következményeit... A zene szót az agresszivitást kiváltó, lealacsonyító és kábító funkciójú hangzónre használják – mert erre is alkalmas! – hanem az embert felemelni képes önmaga jobb valóját megmutató, örök értékre gondolunk hallatán... Ám zenei nevelésünk ma mélyponton van, elért eredményeink összeomlottak...” Miről is van szó?

A magyar sajtó állandóan népszerűsíti az Erzsébet utalványt. A munkáltatók is adhatják dolgozóiknak jutalomként. Állandó népszerűsítésére azt is mutatják, hogy nyaranta mennyi gyermek mehet így közös táborozásra, ahol – ezt is láthatjuk: egészen kiskorúaktól a tizenévesekig rendszeresen ordító dervisek szórakoztatják őket, a gyermekek meg égre emelt kezüket himbálják – és lelkesednek. Mire? Tetszik nekik, hiszen állandó részesei lehetnek az efféle művészetnek, amikor tízezrek lóbálóznak, a színpadon örvengő, festett hajú – művészek, fényzónben úszó teljesítményének. Szép Országházunkban rendszeresen kitüntetik ezeket az alakokat, akiknek még ez alkalomra sem jut eszükbe, hogy megnyiratkozzanak és borotválkozzanak.

Van európai dalfesztivál – az sem néz ki másként. Csodálom a zsűrit, hiszen ott a színpadon mind ugyanazt csinálja – miként tudnak dönteni? Van magyarországi válogató meg mindenféle döntő verseny is – a magyar művész az európai versenyben valahol a huszadik tájon végez. Ez mind nem elég.

Egy élelmes ember kitalálta, s ezért van Magyarországon a magyar dal napja. Sikerül minden évben egy várost megnyerni arra, hogy legyen a dal fővárosa. Azon a napon az egész magyar sajtóban (ehelyett kitalálták – illetve ez is a most uralkodó germánoktól átvett – médiák, médiumok) népszerűsítik, bógik, üvöltik a – dalt. Budapesten a villamosokban is megjelennek a torzonborz üvöltők és szabad nekik egész nap ott – dalolni. Újabban törvényt is szeretnének készíteni arról, hogy mi a magyar zene és az a főkérdés, hogy ha egy ilyen magyar állampolgárságú művész dalát angolul éneklik, akkor az is magyarnak számít-e?

Mintha, ebben a szegény országban senki nem tudná, hogy az a magyar dal, amit a magyar zenei anyanyelven írnak.

„Amíg a magyar gyermek magyar népdalt énekel, addig magyar marad” – írta Kodály Zoltán – valaha régen.

Hol van, az a sok kitüntetett ember? Hová lett a magyar értelmiség? Már van nemcsak Magyar Tudományos, de Magyar Művészeti Akadémiánk is. Mivel tetszenek foglalkozni?

Most mondta Ferenc pápa: „Tedd a jót, Tedd, amit lehet, utóbb sikerülhet még a lehetetlen is.”

Zürich, 2013. Húsvét.